

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת האזינו, י"ג תשרי ה'תשע"ג | גליון 522

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו וסף פינטו שליט"א

הצור תמים פעלו

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים ז, ד-ה). לכאורה יש להקשות, כלום לא נמצאו שופטים תמימי דרך ונקיי כפיים, השופטים את העם בצדק ובמשפט? האם לא נמצאו אנשי אמונה טובים וישרים בלבותם, עד אשר תחשב התמימות וצדקות המשפט, שבח רק לקדוש ברוך הוא לבדו?

אלא משל למה הדבר דומה, לשני משרתים ששמשו אצל אדון. אחד מהם חכם מבצע מלאכתו בתבונה, ורעהו, סכלאך נאמן ללא גבול. הפקידים האדון על מלאכה זוהי. החכם ביצע את תפקידו בזריזות, ואילו ידידו שקד עליה תקופה ממושכת, בעמל רב. האדון היה שבע רצון ממלאכתם, ונתן להם את שכרם כראוי. האם קיבל המשרת המסור, שכר מעבר למה שקיבל חברו, בגין עבודתו הקשה והממושכת? לאו ולא. כי בעולם הזה התגמול והשכר נמדדים לפי התוצאה. מי מתעניין בעמל? מי משקיף אל הלב, אל הנאמנות, אל המסירות?

שוב מעשה בשני אנשים, אחד עשיר וחברו עני מרוד, שנתפסו בפלילים והובאו למשפט. עיינו במשפטם, ונחרץ דינם לרצות את עונשם בבית האסורים. העשיר מירר בבכי, ואילו העני ניצב מולו שמח וטוב לב. שכן בעוד העשיר נאלץ להיפרד מכל הונו ונכסיו ועולמו חרב עליו, זכה העני בהיסח הדעת, בבית מגורים נעים, תחת חורבתו הנופלת וגוג הדולף... כי העולם הזה מעניש גם כן על פי מבחן התוצאות בלבד. ביד מי כלים למדוד את נכונות העונש ואת השפעתו?

לא כאלו דרכי הבורא בוחן כליות ולב אשר לפניו נגלו כל תעלומות, והוא נתן לאיש "כדרכיו" וכפרי מעלליו, ברוב המאמץ וההשתדלות וחפץ הלב, כדברי חז"ל במסכת אבות (פ"ב) 'וְהָיָה זְהִיר בְּמִצְוָה קָלָה כְּבִהְמוֹנָה, שְׂאִין אֶתָּה יוֹדֵעַ מִתֵּן שְׂכָרְךָ שֶׁל מִצְוֹת', שלפניו ית' אין המודד גודל המצווה או כובדה שהוא מבחן התוצאה, אלא מסירות הנפש והתשוקה שבדרך לקיום המצווה, "כִּי עֵינָיו עַל דְּרָכָי אִישׁ וְכָל צִעְדָיו יִרְאֶה", אלו הצעדים שהביאו אל המצווה וכל מה שהתרחש בדרך. וזה כוונת מאמרם 'וְדַע לִפְנֵי מִי אֶתָּה עֹמֵל' (שם), כי אצל הבוחן לבבות וידוע כל תעלומות, העמל ויגיעה חשובים וחביבים אצלו עד למאוד.

גם תוכחת הבורא עם הפושעים אינה כמידת בשר ודם. שכן מצאנו בקריעת ים סוף, 'יִרְדּוּ בְּמַצּוֹת כְּמוֹ אֶבֶן' (שמות טו, ד), ובמקום אחר, "צִלְלוּ פְּעוֹפֶרֶת", ובמקום אחר: "אִכְלְמוּ בְּקֶשֶׁת", ופירש רש"י הרשעים כקש הולכים ומטורפין עולין וירדו, בניונים כאבן, והכשרים כעופרת שנחו מיד. כך ברר הבורא לכל אחד ואחד מיתה הראויה לו. כי אם אמנם תחתם הסופית של כל המצריים היה המוות, הרי שהדרכים היו שונות ומגוונות. הרשע הגדול צלל כמו קש, לאט לאט, תוך ייסורים נוראים, ואילו הפושע הקטן שקע כהרף עין. שוב בריר הדרכים עד דק, גם כשהתוצאה שווה לכאורה ואחידה.

זה ביאור הכתוב "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט", תמימות פועליו נובעת דווקא מכך שהוא שופט את הדרכים, לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו.

דברי הימים

תשרי ב'תתקל"ו חנוכת בית המקדש הראשון

בניית בית המקדש הראשון נמשכה לאורך שבע שנים, בימי שלמה המלך. ביום ח' בחודש תשרי החלה חנוכת הבית שנמשכה שבעת ימים, ו"ויקהל אל המלך שלמה כל איש ישראל בְּיַד הַאֲתָנִים בָּחַג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי" (מ"א ח.ב), ולא המתין שלמה המלך עד לחג הסוכות משום שאין מערבין שמחה בשמחה, אלא נהגו שמחת חינוך לחוד ושמחת חג לחוד.

במהלך ימי חנוכת הבית הקריבו קרבנות המיוחדים לחנוכת הבית, וכן נהגו ישראל בכל אותם ימים כבשמחת יום טוב, באכילה ושתיה. באותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, לפי ששבעה ימים שלפני סוכות עשו כל יום משתה ושמחה. ו"יעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול... שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום" (שם ח, טה). וביאר רש"י "שבעת ימים - של חינוך, ושבעת ימים - של חג הסוכות, נמצא שאכלו ושתו ביום הכיפורים", והיו דוגמים שמא נתחייבו. יצאה בית קול ואמרה: כולכם מזומנים לחיי עולם הבא. ונסתיימו ימי השמחה בכ"א בתשרי.

אמרו חז"ל (שבת ז, כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו השערים זה בזה ולא נפתחו. אמר שלמה עשרים וארבעה רגנות (תפילות) ולא נענה. פתח ואמר (תהלים כד) "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד", רצו אחריו לבולעו חשבו שמתכוון אל עצמו, אמרו מי הוא זה מלך הכבוד? אמר להם ה' עוזו וגבור. חזר ואמר "שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה" ולא נענה. כיון שאמר (דה"ב, כב) "ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" מיד נענה. ונפתחו השערים.

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א | להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמות, לפרטים 08-8679897

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
18:42	18:02	16:52	ירושלים
18:39	18:04	17:08	ת"א אשדוד
18:38	18:03	16:58	חיפה
18:39	18:04	17:07	ב"ש

ימלא פי תהלתך

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (ב).
א, פירש הרשב"ם, כאשר אספר לכם גבורות
שעשה לכם הקב"ה והטובות שגמל לכם,
וגם שהוא צדיק במוה שיעשה לכם, "הבו גדל
לאלקינו" היו מודים על האמת. הצדיק רבי
יאשיהו פינצו וצוק"ל בספרו 'כסף מוזקק' (דרוש
ב' לפרשת בשלח) כותב, ההודאה רצויה ומקובלת
לפניו יתברך יותר מכל הקרבנות שבתורה, כמו
שנאמר (תהלים סט) "אֵהְלֵלָה שֵׁם אֱלֹהִים בְּשִׁיר
וְאֶגְדְּלוּ בְתוֹדָה וְתִטֵּב לֵה' מְשׁוֹר פֶּר". נמצא
שהאדם מחוייב להודות ולשבח לפניו יתברך
על הטובה אשר גמלו כרחמיו. ואילו פינו מלא
שירה, לא יספיק להלל קצת תהלותיו וחסדיו.
על כך אמר דוד המלך (תהלים עא) "יִמְלֵא פִי
תְהִלָּתְךָ כָּל הַיּוֹם תִּפְאָרְתְּךָ", פירושו שבתהילה
אחת מכלל תהלותיו על חסדיו, ימלא פיו
של אדם, וכל שכן על כל תהלותיו. ואף על פי
שאני מתמיד להלל ב"תְהִלָּתְךָ" דהיינו תהילה
אחת, אין זה חסרון בכוחו יתברך, חס ושלום,
שיאמרו, נראה שאין לו עוד תהילה אחרת, כי
אף על פי שאהיה כל היום מספר בתהילה אחת,
היא "תִּפְאָרְתְּךָ", שיש בנס אחד ותהילה לספר
בה ימים ושנים. ואם האדם ימנע מלספר
תהלות ה' אשר עשה עמו, הוא חסרון גדול
לנפשו, שהיה אפילו הכופר בטובתו של חבירו,
הוא מגונה, שכל הכופר בטובתו של חבירו,
כאילו כופר בטובתו של מקום.

איש ואשה שזכו

אמנות ההקשבה

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אקרי פי" (דברים לב,
א) וביאר האבן עזרא "האזינו" מלשון אוזן, כאילו אמר הטו אוזן.
כלומר, שלא די בשמיעת הדברים, אלא גם בהבנתם. כדי לחזק
את הקשר שבין בעל לאשה, צריכה להיות תקשורת טובה וחיונית,
משמעות המושג תקשורת אינו רק ביטוי הדברים בצורה מדוייקת ונכונה,
אלא גם ובעיקר היכולת להיות קשוב לדברים הנאמרים. הקשבה זו אמנות
של ממש שמצריכה לימוד והשקעה, המביאים אותנו להבין את השני, את הסתכלותו על
הדברים, לשמוע את מה שיש לו לומר, ולהבין מבין השיטים את מה שהוא חש.
אנשים שניחוננו ביכולת ההקשבה, לאחר ששמעו את השני ונתנו לו לפרוק את משאו
מעל ליבו, פעמים רבות לאחר השיחה הם מתפלאים לשמוע שהאדם ששח לפנייהם את
דבריו מודה להם ואומר 'עזרת לי מאד!', והרי הם לא עשו דבר פרט להאזין לדובר, ואף
לא הצליחו להשיא לו פתרון?! אלא, יש לדעת שהקשבה נכונה ומעודדת - יעילה אף יותר
מדיבור, בכך שהיא עוזרת לשני לבטא את עצמו ותוך כדי שהוא משחרר את הדברים מעל
ליבו, הוא יכול אף להבין טוב יותר את עצמו ולמצוא פתרונות יעילים למצוקתו.
היכולת להקשיב תלויה במידת הסבלנות שיש לנו ובחשיבות שאנו מעניקים לבן הזוג.
מסופר על רבי אריה לוי צוק"ל, שבאחד הימים נפגשו שני אנשים שנפלו למשכב, אחד
מהם סיפר לחברו שאתמול הוא זכה לביקורו של רבי אריה לוי שכידב אותו כל הבוקר
בביקור, תמה השני ואמר 'הכיצד? הן אתמול שהה רבי אריה ליד מיטתי כל אותו הבוקר!'.
מעשים מהסוג הזה חזרו על עצמם, בעלי שמחות שנפגשו ומועד שמחתם היה באותו
היום, טענו שרבי אריה כיבד אותם בנוכחותו במשך כל הארוע, תחושה אשר בעל השמחה
השני חש אף הוא, ויהי הדבר לפלא. הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל צוק"ל ראש ישיבת
מיר, הסביר את התמיהה, שכאשר רבי אריה לוי היה מגיע לבקר חולה, היה נכנס כהרגלו
עם חייו, פושט בנחת את מעילו ומתיישב במתינות ליד החולה ומאזין לו בשלווה, וכך נתן
לחולה את התחושה שיש לו עבורו את כל הזמן הדרוש לכך, והוא שייך רק לו. וכך גם אם
בפועל הביקור לא ארך זמן רב, היה נדמה לחולה כי זכה בביקור ארוך.
נבחן את עצמנו, כיצד אנו נראים בעת שכן הזוג מדבר? האם אנו עוצרים מכל הדברים
בהם אנו עסוקים ומעניקים לו את מלוא תשומת הלב, או שמא מפטירים לעברו 'טוב', או
'יופי' וממשיכים בעיסוקנו?
כדאי שנרכוש לעצמנו את היכולת להקשיב ולהאזין לשני, לשמוע את דבריו ולכבדם,
לשמור איתו על קשר עין תוך כדי השיחה, לתת לו לסיים את דבריו עד תום. התחושה
הטובה שניתנת לבן הזוג בעת ההקשבה לדבריו מביאים אותו לרצון טוב כלפינו, ומעניקה
נופך וחיוק בקשר שבין בני הזוג.

ברפראות

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (ב. ג).

דברי תורה נמשלו למטר ולטל. דרשו חז"ל (ספרי), מה
מטר חיים לעולם אף דברי תורה חיים לעולם... מה טל
כל העולם שמחים בו, כך דברי תורה כל העולם שמחים
בהם. והנה מצוי שישנם הרבה אנשים העוסקים בתורה אך לא
רואים מיד ברכה בעמלם. הם משקיעים שעות וימים בלימוד, ועדיין
לא רואים שמתקיים תלמודם בידם. הצדיק רבי שמואל בונים מפשיסחא
צוק"ל היה אומר על כך, למה נמשלו דברי תורה לטל ומטר? אלא כשם
שהטל והמטר לא משפיעים מיד את פעולתם, אלא רק לאחר זמן ניכרת
טובתם וברכתם. כך הוא בלימוד התורה, פעמים לא רואה האדם ברכה
בעמלו, אך לכשיתמיד וימשיך בלימודו מובטח לו שלבסוף יזכה לראות
פירות נאמנים. הוסיף על כך הגר"א מוילנא בספר 'אבן שלמה', שאמנם
התורה נמשלה למטר, אך כשם שהמטר מצמיח את מה שזרעו באדמה, כך
התורה היא לאדם כפי מה שיש בפנימיות ליבו, אם לבו טוב - תגדל יראתו,
ואם בליבו שורש פורה ראש ולענה - יגדל הטינא בליבו, כמו שכתוב (הושע
י. י) "יִצְדָּקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם", ודרשו חז"ל, למי ימנים בה - היא
סם חיים, ולמשמאילים בה - סם המוות.

"צור ילדך תשי ותשפח אל מחלףך" (ב. יח).

מבאר המגיד מדובנא, משל לאדם שהיה בעל חוב גדול, ולא ידע כיצד
יסדיר את חובותיו עם הנושים שלא הניחו לו ערב ובוקר, והיו מציקים
ומטרידים אותו תמיד כדי שיפרע להם את חובותיו. בצר לו פנה אל ידידו
הטוב, כדי שישא לו עצה מה יעשה עם בעלי חובותיו. יעץ לו החבר:
שכאשר יבואו אליך בעלי החוב, תשים את עצמך כמשוגע, תשמיע מפך
קולות משונים, ותעשה בגופך תנועות משונות. כאשר באו בעלי החוב,
עשה הלווה כעצת ידידו, השמיע קולות מוזרים ועשה תנועות משונות.
ואכן כשראו המלווים את התנהגותו, רחמו עליו ואמרו, 'מסכן הוא, הצרות
הכריעוהו ואבד את דעתו'. עזבו אותו והלכו להם והניחו אותו לנפשו. לימים
הלך אותו אדם ולווה גם מידידו הטוב סכום של כסף, כשהגיע עת הפרעון,
התחיל הלווה להשמיע קולות משונים ולהתנהג בצורה מוזרה. אמר לו ידידו
'נבל ורע לב שכמותך! וכי בפני הנך מתנהג כמשוגע? הלא אני בעצמי יעצתי
לך לעשות כך, וכיצד לא תבוש להתנהג איתי בצורה זו?!'
כך הקב"ה נתן לאדם את כח השכחה - "צור ילדך תשי", כדי שיוכל
לשכוח את הצער שיש לו, ולא ישקע בים יגונו. כי אם יהיו בזכרון האדם
תמיד כל משברי החיים וצער הבעיות, יאבד את דעתו מרוב צער, ולכן טבע
הקב"ה בבני האדם את השכחה. אם כן כיצד בני האדם משתמשים במידת
השכחה כדי לשכוח את חובתם בעולמם, כיצד מגיע האדם ל"ותשפח אל
מחלףך"?

"כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (דברים לב. ה)

מבאר בעל 'צרור המור', מתי נחשבים ישראל ל"חלק ה'"? כאשר "יעקב
חבל נחלתו", כאשר יש לישראל יסורים כחבלי לידה, או אז מתוך הצער
והצרה הם שבים אל השם בתשובה שלמה והופכים להיות חלק ה'. וזה רמז
למה שאמרו חז"ל (ברכות ו:) אגרא דכלה דוחקא, כנסת ישראל נקראת כלה,

הזכרת שם שמים לבטלה

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב, ג), מובא ב'לקוט ראובני': 'כשאתה מזכיר [שם] ה' יתברך, לך ראוי לשבח ולרוממו, כאומר 'כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו', שתדע לך כי בשעה שאדם מזכיר השי"ת... אזי מרעיש עולמים למעלה... ושואלין אלו לאלו ואומרים, למה העולם מרעיש, ואומרים לפי שפלוגי הרשע מזכיר את השם המפורש ומניע בשפתיו, וכפי התנועה שהניע אותו כך מתנועעים כל השמות והכינויים שתלויים עליו, ולפיכך נתרעשו השמים וארץ. ואז אומר מי זה הרשע שהרעיש את העולם בזוכרו את השם הגדול לריק, הלא זה הרשע שעבר עבירה ביום פלוני, ואז היא הסיבה להזכיר עונותיו'. מכך יקח כל אחד לקח לעצמו כמה זהירות רבה נדרשת מלהוציא שם שמים לבטלה. וכתב בספר החינוך (עקב מצוה תל) 'וצריך האדם להזהר מאד מהזכיר ברכה לבטלה, שיש בדבר עונש חמור שמזכיר שם שמים המקודש שלא לצורך, וחכמים סמכו הדבר ללאו ד"לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא"'.

אם הזכיר אדם שם שמים לבטלה בשוגג, או ברך האדם לבטלה בשוגג, כגון שברך על פרי שבידו ונפל הפרי ונמאס, צריך לומר מיד 'ברוך שם כבוד מלכות לעולם ועד' מפני כבוד ה', והם דברי קודש ויסדתו בהררי קודש והוא שבח עצום ונשגב, אמירת בשכמל"ו הוא חיוב מדרבנן, והיא מועילה לתקן הזכרת השם שיהיה בכבוד, ויש אומרים שמועילה לתקן את עבירת הברכה לבטלה. הרמב"ם (הלכות שבעות פרק י"ב הלכה י"א) כותב, כי אם אדם הזכיר שם שמים לבטלה שלא בתוך ברכה, עליו לומר מיד דברי שבח וקילוס לקב"ה, כדי שלא יזכר ש"ש לבטלה.

אם אדם שומע את חברו אומר דברי הודאה על נס והזכיר שם שמים, או אומר פסוקים והזכרת שמות, אל ידבר עימו שלא יפסיקו ויגרם הזכרת שם שמים לבטלה. בעניין חומרת הזכרת שם שמים לבטלה מביא ה"חיי אדם" מעשה על גדול אחת שנפטר מחמת חולי וקיבלוהו בבית דין של מעלה בכבוד גדול, נתנו בידיו ספר תורה ושאלוהו בשאלות מפורטות האם קיים את המצוות, והשיב 'הן' ובאו מלאכים והעידו עליו כן. אך כששאלוהו 'האם נזהרת מלהוציא שם שמים לבטלה?', וידום! חזרו ושאלוהו, משלא ענה בקשו עדות ובאו גדודי מלאכים שחורים והעידו שנבראו מכך וכך אזכרות בתפילה ובברכות ללא כוונה. לשמע הדברים קרעו שמלותיהם כל בית דין של מעלה, ונגמר דינו או לבוא בגיהנום או לרדת בגלגול, ובחר בגיהנום. כותב ה"חיי אדם" איך לא ישים האדם לב להזכיר השם ביראה ופחד ובכוונת הלב!?

פניני דברי יאשיהו

חג האסיף

בכח מצוות הסוכה הקדושה ודקדוקיה זוכה האדם לדברים רמים ונשגבים, בסוכה אצורים כוחות וסגולות לרוב, על כן נקרא חג הסוכות גם בשם 'חג האסיף', בו אוספים כח ותעצומות לכל השנה כולה. ידוע בשם האר"י שכל מי ששמח בסוכות, חזקה שיהיה שמח כל השנה כולה. מצוות סוכה ידועה אף כסגולה לשלום בית.

האדמו"ר רבי יחזקאל משינואה זצ"ל היה נוהג לספר בכל שנה בחג הסוכות, על יהודי שהיה עני מרוד, עד כדי שאף עבור מחייתו לא היה לו די. שנה אחת בהגיע חג הסוכות בקושי עלה בידו לבנות סוכה כשרה, אך כדי להשלים את הסוכה היה חסר לו במה לסכך את סוכתו, בצער רב הלך ליער, וביד לא מיומנת תלש מעט מענפי העצים, ולאחר טרחה מרובה, הביא בידיו הפצועות את הענפים לביתו וסכך את הסוכה. ביום טוב הראשון הגיע אל סוכתו הלך עני וביקש לעשות עימו את חג הראשון. ענה לו העני 'איש עני הנני ומאכלי דל ויבש. יש בעיר אנשים עשירים, אולי מוטב שתלך ותתארח אצלם כך לפחות תזכה לארוחה הגונה'. ענה העני 'רוצה אני להתארח בחג, בסוכה זו!'. העני קיבלו בשמחה, ובמעט שהיה בידו ערכו את סעודות החג בשמחה מרובה. בסיום החג כשעמד העני ללכת פנה ואמר לבעל הבית 'דע לך, שאני הוא אברהם אבינו ומשום שמסרת נפשך על מצוות הסוכה ביום האושפיון של אברהם, שלחו מן השמים שאהיה אושפיון בסוכתך'. כל זאת השיג אותו יהודי בכח מסירות נפשו שטרם עבור שלמותה של המצווה בכל כוחו. לכן ישתדל האדם בימים אלו טרם החג, להכין את כל הפצי החג בשלמות, מתוך מסירות נפש, ויזכה לברכה ושפע מרובה לכל השנה כולה.

לאורם נלך

רבי חנניה סאפורטה זצוק"ל - ט"ו תשרי תרט"ז

יחד עם הגאון רבי אשר קובו זצוק"ל לרבנים ראשיים של שאלוניקי רבי חנניה שהיה כבר בא בימים היה חותם ראשונה, במשך שבע שנים הנהיגו את העדה, ודנו בכל ענייניה בכבוד רב ובתפארת.

ביום טוב ראשון של חג הסוכות ט"ו תשרי בשנת ה'תרט"ז (1855) עלתה נשמתו של רבי חנניה לשמי מרומים. הגאון רבי אברהם גאטיניו זצוק"ל הספיד את רבי חנניה, הספדו מובא בספרו 'צל הכסף' (דרוש ט"ו) בתוך דבריו אמר 'חיבה יתירה נודעת לו (לרבי חנניה) לדרוש ברבים בשבתות וימים טובים, שאפילו לעת זקנותו שכהו עיניו מראות והיה לו צער גדול אם מצד שהיה נצרך לאחרים שילמדו לפניו מדי שבת בסדר היום במפרשי התורה, ואם מצד דרך הילוכו לתלמוד תורה לדרוש ברבים שהיה צריך סעד לתומכו, עם כל זה לא זז מחבבה המצוה הזאת ומידי שבת מתחזק והולך שש ושמח כמוצא שלל רב'. בהמשך דבריו מספר רבי אברהם בהספדו כי מן השמים הוכיחו צדקתו של רבי חנניה, וביום שנפטר התחוללה בעיר רוח סערה גדולה מפרקת הרים, עד שרוב הסוכות שבעיר דחפם הרוח ורבים מבני העיר לא יכלו לקיים מצוות ישיבה בסוכה, וזו תוכחה לנו יותר מגשמים בסוכות, שצדיק יסוד עולם אבד מעמנו ובפסירתו אבד שלום בבית, וכעת נותר הדור יתום ללא המחסה של צדיק אמיתי כרבי חנניה, זיע"א.

רבי חנניה סאפורטה זצוק"ל מרבניה הראשיים של העיר שאלוניקי במהלך המאה הי"ח, רבי חנניה היה ידוע כמוכיח בשער, שלם במידותיו ובדרכיו, אשר לא נשא פנים לאיש והיה מדרך את בני קהילתו על דרכי היראה והתורה בנועם הליכותיו ובתפארת מידותיו התרומיות. צדיק היה רבי חנניה בעל נפש נקיה, הנהגתו התקבלה בקרב כל בני הארץ אשר העריכו את צדקותו וטוב חסדו, והאזינו לאמריו המתוקים מדבש ולקחו לקח לעצמם. רבי חנניה סאפורטה כיהן ברבנות חכמי שאלוניקי, בתקופה בה פיארו את יהדות שאלוניקי שרשרת ארוכה של רבנים ידועים, פוסקים גדולים ומורי הוראה. הסכמותיו של רבי חנניה מתנוססות על ספרים רבים מאותה תקופה, וכתבים רבים נושאים את שמו לצד רבנים חשובים אחרים. לצידו כיהנו הרבנים החשובים הגאון רבי דוד פיפאנו זצוק"ל, והגאון רבי דוד יוסף זצוק"ל, על שלשת צדיקים אלו היו זקני הדור בעיר שאלוניקי אומרים שבגדלותם, ביראתם ובחכמתם נדמו רבנים אלו בעיניהם כמו הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש, והיו לדור כמו החרש והמסגר.

אחרי פטירתו של הרב הצדיק רבי שאול מולכו בשנת ה'תר"ט בנו של הצדיק רבי יצחק מולכו מחבר ספר 'אורחות יושר', נתמנו הגאון רבי חנניה

"יעקב קבל נחלתו" חבל עבות אף החוטאים הפגומים השזורים בו מוסיפים לחזקו. כך ישראל, כשהם מלוכדים יחד כל יהודי מוסיף עוד כח לכלל ישראל.

מאמר החכם

באתרוג תבוא תשועתך

סודות צבאיים חשובים. מכאן הדברים התגלגלו במהירות, המצביא הרוסי ביקש לחקור את השמועה, עונש כבד ריחף על יהודי העיירה באם יוכחו הדברים, לבנתיים עד מיצוי החקירה, ניתנו גזרות חדשות על ראשי היהודים, הם לא הורשו לצאת מחוץ לגבולות העיירה. הגזרה שיתקה כמעט כליל את המסחר בעיירה.

באישון ליל בערב חג הסוכות, חמקה דמות עטורת זקן ממבואות העיירה, החיילים המפטרלים סביב העיירה לא השגיחו בה, היה זה רבי שלמה. אין הוא מסוגל לוותר על מצוות אתרוג שאותו ניתן להשיג רק בעיר הגדולה, כמיהה בלתי מוסברת הובילה אותו לצאת מהעיר תוך סיכון חיים, זיכרונות נוגים עלו בראשו עת עשה את דרכו אל העיר הגדולה, ליבו של האב לא מצא תנחומים על אבידתו הגדולה, ואזהרתו של הרבי בעניין האתרוג היוותה עבורו תמריץ מחשל. כשהגיע רבי שלמה אל העיר מצא את עצמו מול דוכני האתרוגים שנדמו לו כעת 'פים מתמיד', הוא בחר אתרוג מהודר, בזהירות רבה עטף רבי שלמה את האתרוג הריחני, וכמו אז מלפני עשרים וחמש שנים, הוציא מאמתחתו סכום רב, ולאחר ששילם על האתרוג טבין ותקלין פנה לשוב לעיירה, אך ללא בנו...

הימים ימי מלחמה, וחיילים מפטרלים ללא הרף את העיר, חשש ניקר בליבו של רבי שלמה שמא יאלץ להציג את תעודותיו שיחשפו את מקום מגוריו הידוע בסגר שהוטל עליו, ואז - רע ומר יהיה גורלו. בזהירות רבה השתדל לא לבלוט בנוכחותו, אך את אשר יגור בא לו וחייל חמור סבר עצרו וביקש את תעודותיו. חלחלה עברה בליבו של רבי שלמה, בליט ברירה הוציא את תעודותיו, מתפלל חרש לבורא עולם שישמור עליו שהרי שלוח מצוה הוא. שעה קלה לאחר מכן מצא רבי שלמה את עצמו עומד לפני לא פחות מאשר המצביא הרוסי המהולל, עיניו התכולות והחודרות של המצביא הביטו בו והוא שאל 'מה בידך?'. רבי שלמה פתח את הקופסה בזהירות, הרים את חוטי הפשתן, והחדר התמלא בריח עז, משכר. המצביא הרוסי לקח בידו את האתרוג בזהירות רבה נראה היה שמבין עד כמה יש להזהר על הפיטם, הוא קרב את האתרוג אל אפו שואב מלוא ריאותיו מהריח הנעים שכבש אותו, תמונה ישנה עולה בזכרונו מטושטשת, מתבהרת לאיטה ככל ששאף יותר מהריח הנעים של האתרוג, ולפתע נענר, מבטו התחדד והוא ביקש לעיין בתעודותיו של רבי שלמה, התיישב באחת על הכסא כתפיו שחו, ומלמל לעצמו 'אני לא מאמין'. רבי שלמה הביט בו מתפלל, המצביא המהולל נראה עתה כל כך שברירי, הוא הביט בעיניו התכולות החודרות וזיק של הבנה חדר לתודעתו. 'א-ב-א?!' - קרא שאל הגנרל. 'פחס!' - מלמל רבי שלמה מביט באתרוג ובמוחו מצטלצלים דברי הרבי כצליל נעים של פעמוני רוח 'באתרוג תבוא תשועתך!', וכבר נפלו האב ובנו זה על זה, מתרפקים, מנסים להשיב לעצמם רגעים אבודים...

ערב חג הסוכות, רבי שלמה ובנו החיני בן החמש - פנחס, שמו פניהם אל העיר הגדולה על מנת לרכוש אתרוג מהודר לחג. מידי שנה היה רבי שלמה מקפיד שיהיו לו ארבעת המינים משל עצמו. בזהירות רבה עטף רבי שלמה את האתרוג שבה, הוציא מאמתחתו סכום רב, ולאחר ששילם על האתרוג טבין ותקלין, פנה לשוב לעיירה יחד עם בנו הנרגש.

חכם ופיקח היה פנחס הקטן, עיניו התכולות והחודרות הביטו בערגה בקופסה השמורה בידי אביו, כשעשו את דרכם חזרה אל העיירה. רבים התקנאו בו ברבי שלמה, על שהתברך בבן מוכשר ושובה לב, אף כומר העיירה שם עיניו על פנחס הקטן, וחמד אותו בליבו, כבר זמן רב שמר על צעדיו של הילד, ממתין לשעת כושר מתאימה...

ערב החג, הסוכה עמדה על תילה בחצר הבית, פנחס הקטן ניגש בלאט אל חדר הספרים, בזריזות לקח בידו את קופסת האתרוג ואת אגד הלולב וחמק חרש אל הסוכה, אף אחד מבני הבית לא הרגיש במעשיו. כל כך רצה לנענע את ארבעת המינים, לא היה בכוחו לחכות עד למחר. בזהירות הוא הוציא את האתרוג המונח על חוטי הפשתן, נזהר ביותר על הפיטם כפי שלימדו אבא, הריח המיוחד של האתרוג התפשט סביבו, הוא קרב את האתרוג אל אפו שואב מלוא ריאותיו מהריח הנעים שכבש אותו, ולפתע, ידיים חזקות אחזו בו, הוא ניסה לזעוק אך פיו נחסם. האתרוג המהודר נתגלגל בביון על הארץ, ופנחס נישא כשהוא בועט ברגליו ובידיו אל מרכבה שהמתינה לו בחוץ, מרחוק נצפה הכומר מביט במעשה בעיניים מרוצות...

לא נמצאו המיילים לתאר את שהתרחש בבית רבי שלמה בעת שנתגלה האתרוג מתגולל על הקרקע ופנחס הרך איננו, זעקות שבר ונהי מילאו את הבית. ורבי שלמה בצר לו נפנה לרבו הצדיק לשמוע את עצתו ולהתחנן לפניו שיעתיר לפני בורא העולם עבור בנו. ימים רבים עוד הדהדו באזניו של רבי שלמה המילים אותם אמר לו הרבי באותה שעה קשה 'יבוא יום ותמצא את בנך, רק הישמר לך כל ימך, להקפיד להשיג אתרוג מהודר לחג הסוכות, אף מתוך מסירות נפש, כי באתרוג תבוא תשועתך!...' עשרים וחמש שנה עברו מאז אותו מעשה, ענני מלחמה ריחפו בשמי אירופה, בשנת תרע"ה פרצה מלחמת העולם הראשונה במלוא עוזה. עיירתו של רבי שלמה במזרח פולין ידעה טלטלות רבות, השלטון בה שהיה עד עתה בידי הרוסים, עבר לזמן קצר לידיים גרמניות, ושוב נכבש בידי צבאות רוסיה. שמועות התגלגלו על מצביא רוסי יוצא דופן בכישרונו, שבמעשי גבורותיו הצליח להכניע את האויב הגרמני. אלא שצרה חדשה ריחפה על יהודי העיירה, אחד מראשי העיירה ברצותו להתרפס לפני המצביא הרוסי, הלשין כי היהודים בגדו ברוסים, ואף חשפו בפני האויב הגרמני

בְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ

להתרחק למרחק של 60 ק"מ ואף יותר ממקום לינתו. כאשר הנשר מאתר פגר הוא מסוגל להגביר את מהירות דאייתו עד ל-140 קמ"ש וכשהוא מגיע למקום הוא צולל לעברו, דבר המעורר את תשומת ליבם של שאר הנשרים הבאים להצטרף לסעודה ובכוחות משותפים הם ממצים את הפגר עד תום. האכילה עורכת שעות ולעיתים אף ימים. נשר רעב מסוגל לאכול יותר מק"ג מזון בבת אחת, אלא שאכילה זו מכבידה עליו, ומקשה עליו לנסוק, והוא נאלץ לשהות יום או יותר ליד שרידי הפגר.

מאפיין נוסף הנקשר בשמו של הנשר על שנוצתיו נושרות אחת למספר שנים ומתחדשות, כפי שנאמר (ישעיהו מ, לא) "וְקוֹי ה' יִחְלִיפוּ כַּח יַעֲלוּ אֲפֶר בְּנֶשֶׁרִים", 'הרד' מ'באר, 'כתב רבנו סעדיה, כי הנשר יעלה לעשר שנים גבוה מאד על פני רקיע השמים, ויקרב לחום האש ויפיל עצמו לים מרוב חומו, וימרט ויתחדש אחר כן, ויעלה אבר וישוב לימי עלומו. וכן כל עשר שנים עד מאה, ובשנת המאה יעלה כמנהגו ויפול בים וימות'.

בזמן גאולת מצרים יצאו ישראל מוקפים ומוגנים בשבעת ענני כבוד שהגנו עליהם מאבני הבליסטראות והחצים שזרקו עליהם המצרים, ונדמו כאילו היו נישאים ומוגנים "על פְּנֵי נְשָׂרִים" (שמות יט, ד).

"בְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלוֹי יִרְחַף" (לב, יא) פירש רש"י, בְּנֶשֶׁר הזה שהוא רחמני על בניו ... 'יִרְשׁ בְּנָפְיוֹ יִקְחֵהוּ יִשְׁאָהוּ עַל אֶבְרָתוֹ' כשבא ליטלן ממקום למקום, אינו נוטלן ברגליו כשאר עופות, לפי ששאר עופות יראים מן הנשר שהוא מגביה לעוף ופורח עליהם, לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר. אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ, לפיכך נושאן על כנפיו, אומר 'מוטב שייכנס החץ בי ולא יכנס בבני'.

הנשר הנקרא "מֶלֶךְ הָעוֹפוֹת" הינו אחד הדורסים הגדולים, משקלו עד 8 ק"ג. כשכנפיו הרחבות והגדולות פרושות, מגיע אורכן לכשני מטר וחצי, צבעו חום אפור, צווארו הארוך וראשו לבנים ונטולי נוצות, זנבו וקצות כנפיו שחורים, מקורו ארוך ועבה, והוא נפוץ במקומות בהן האוויר חם יחסית כמו במדבר ובמקומות הרריים עם מצוקים נישאים. הנשר נח בלילה בנקיקי סלע במרומי מצוקים ועם התחממות האוויר ממריא לפעילותו היומית. כנפיו הארוכות והרחבות מאפשרות דאייה למרחקים גדולים ללא מאמץ.

הנשר נקרא כן משום ראייתו החדה, כפי שמפרש 'ה'חזקוני' (ויקרא יא, ג) 'ועל שם שמביט מרחוק נקרא נשר, מגזרת "אֲשִׁירְנוּ"'. הנשר מסוגל לזהות פגר ממרחק של 7 ק"מ, בגובה של 5000 מטר, תוך כדי דאייה במהירות של 60 קמ"ש מבלי להניע את כנפיו. במהלך החיפוש אחר אוכל, הנשר עשוי